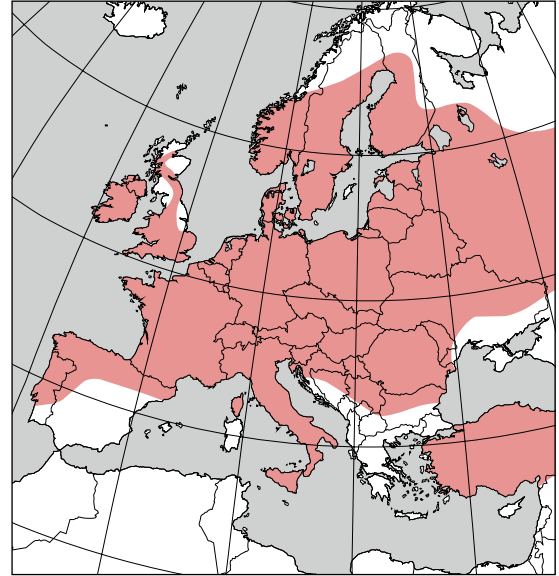
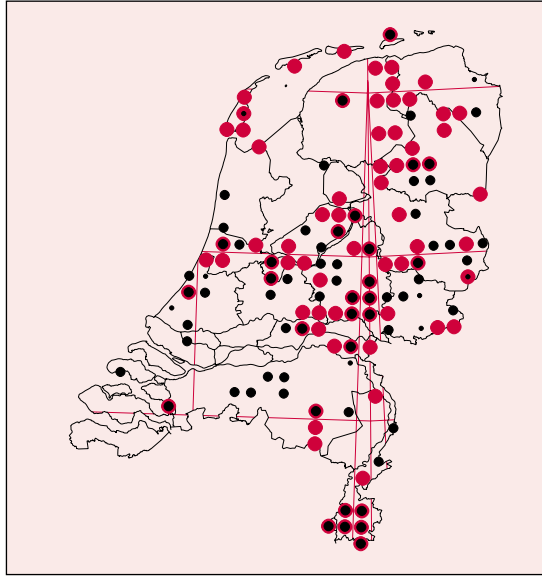

189 *Synuchus vivalis*

de overige drogere bossen. De hoogste scores vinden we in heiden [3-4], duinen en cultuurland [8, 10-14], vochtig bos en grasland [20-26], en akkers in de polders. **Eurytopie:** 8 (PRES = 0,73 en SIM = 0,86). **Bodem en Vocht:** geen voorkeur. **Begeleiders:** geen.

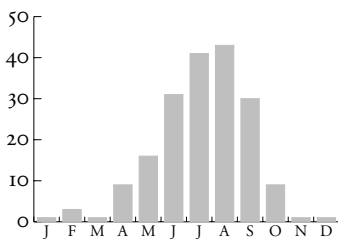
Biologie

Nachtactief. De voortplanting vindt plaats in de herfst, alleen de larven overwinteren. De 'verse' dieren verschijnen in de zomer. De larve is opgenomen in de tabel van Luff (1993). *S. vivalis* is waarschijnlijk slechts ten dele carnivoor (LINDROTH 1986). Van de verwante soort *S. impunctatus* maakt het vrouwtje een soort ondergronds kamertje, waarin zaden worden opgeslagen, als voedsel voor de larve (MANLEY 1971). **Dispersie:** di(poly)morf. Lindroth (1945) is er van overtuigd

dat bij de soort zowel functionele als niet-functionele vleugels kunnen voorkomen. Desender (1989A) onderzocht materiaal uit de Pyreneeën en België. De resultaten kwamen praktisch overeen, met dien verstande dat er een brede range van vleugellengten werd gemeten, zonder dat er sprake was van een duidelijke scheiding tussen de lang- en kortvleugelige vorm. Er werden echter geen volledig ontwikkelde vliegspieren gevonden. Bijna volledig ontwikkelde vliegspieren werden wel gevonden door Tietze (1963). De soort is wel al vroeg in de IJsselmeerpolders aangetroffen en komt in Zuidelijk Flevoland nog steeds voor in randen van akkers (SIEPEL ET AL. 1996).

Bedreiging

Wellicht bedreigd. Niet bruikbaar als indicatorsoort.

190 *Olisthopus rotundatus***GENUS OLISTHOPUS**

soort 190

Kleine zwartbruine of donker metaalkleurige soorten, van ca. 5-7,5 mm.

Areaal

Het genus is Holarctisch en telt ongeveer 20 soorten, waarvan tien in het Palearctisch gebied. Zeven soorten zijn gevonden in Noord-Amerika ten noorden van Mexico (BALL 1960). Vijf Europese soorten en één Nederlandse (TURIN 1981).

Oecologie en biologie

Zie soortbespreking. Voor de ordinatie zie fig. 144.

Taxonomie

De vijf Europese soorten zijn opgenomen in de tabel van Trautner & Geigenmüller (1987).

190 *Olisthopus rotundatus***Areaal**

West-Palearctische soort. Noordelijk tot ongeveer 60-62° noorderbreedte en naar het oosten tot West-Rusland, de Kaukasus en Klein-Azië. Niet in het zuiden van het Europese Mediterrane gebied. **Areaalkarakteristiek:** 9, Nederland: centraal.

Voorkomen

In Nederland het meest waargenomen op de zandgronden, inclusief de duinstreek. Op de Britse Eilanden zeer verbreid, hoewel de meeste waarnemingen in Ierland van de kust komen (LUFF 1998). In Denemarken in het gehele land (BANGSHOLT 1983). In Fennoscandië tot ongeveer 60° noorderbreedte. In Zweden en Finland, langs de Noorse westkust iets noordelijker tot 64° noorderbreedte. In heel Duitsland verspreid, maar plekgewijs, wel vaak talrijk (HORION 1941). In Noordwest-Europa vaak niet zeldzaam, maar in Zuid-Duitsland en de Elzas veel zeldzamer. In Baden-Württemberg en diverse andere gebieden staat hij op de Rode Lijst (TRAUTNER 1992B, TRAUTNER & MÜLLER-MOTZFELD 1995). In Zwitserland zeer zeldzaam en daar eveneens op de Rode

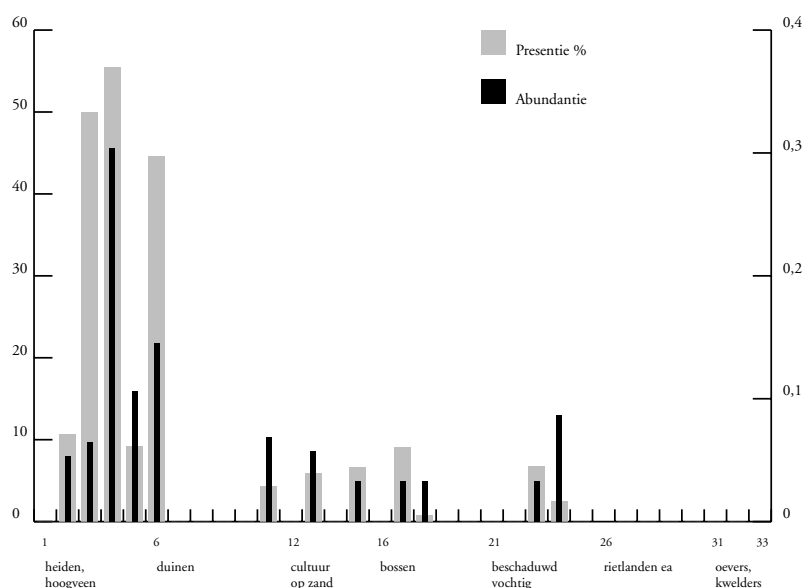
Lijst (MARGGI 1992). In Oostenrijk als uitgestorven aange-merkt (FRANZ 1983). In België verspreid zonder een duidelijk patroon (DESENDER 1986). In Vlaanderen op de Rode Lijst (DESENDER ET AL. 1995).

Status: in Nederland en het omliggend gebied is hij enigszins achteruitgegaan (DESENDER & TURIN 1986, 1989).

Oecologie

Xerofiel. Een soort van open en doorgaans droge, zonnige veen- of zandbodem met een dunne, mozaïekachtige vegetatie van grassen (*Corynephorus*) of droge heiden met *Calluna*. In iets mindere mate komt hij ook voor in open naaldbossen (LINDROTH 1974, 1986, MOSSAKOWSKI 1970B). Voor de Britse Eilanden ook gemeld van droge graslanden en duinen (LUFF 1998). Eveneens aan warme bos- en wegranden, soms op kalkbodem in het heuvelland, praktisch niet in de bergen (BURMEISTER 1939, MARGGI 1992).

Vangpotten. Groep: A1 (115 series, 727 individuen). De vangsten komen vooral uit de heiden, vegetaties met buntgras (*Corynephorus canescens*) [2-6] en schraal grasland [11]. Beduidend minder in terreinen met vergrassing door pijpenstrootje (*Molinia caerulea*) en door bochtige smele (*Deschampsia flexuosa*) vergraste heide [2 en 5]. Verder marginaal in open, droge bossen en struweel [15, 17-18, 23] en zandige akkers en ruderaal terreinen [13, 24]. Met vangpotten in de duinen niet gevangen [7-10] hoewel daar voorkomend. Hij mijdt alle natte terreintypen [1, 21-22, 27-33] en de zwaardere loofbossen [19-20]. **Eurytopie:** 5 (PRES = 0,36 en SIM = 0,62). **Bodem:** zand en veen. **Vocht:** geen voorkeur. **Begeleiders:** *Calathus melanocephalus/cinctus* 95,7% (12,5%), *Notiophilus aquaticus* 93,9% (26,7%), *Poecilus versicolor* 93,9% (21%), *Poecilus lepidus* 90,4% (33%), *Amara lunicollis* 87,8% (18,1%), *Calathus erratus* 87,8% (16,1%), *Bradycellus ruficollis* 86,1% (35,7%), *Pterostichus diligens* 84,3% (22,9%), *Dyschirius globosus* 82,6% (21,5%), *Bradycellus harpalinus* 80,9% (24,8%), *Pterostichus niger* 75,7% (13,5%), wederzijds > 50% *Trichocellus cognatus* 81,7% (51,9%) en *Bembidion nigricorne* 56,5% (61,3%).

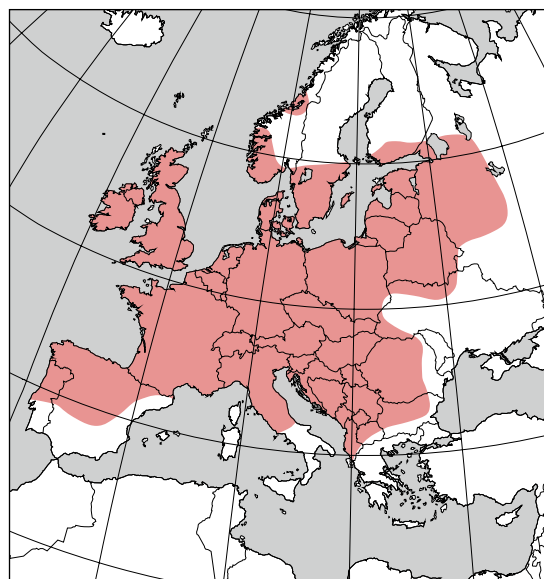
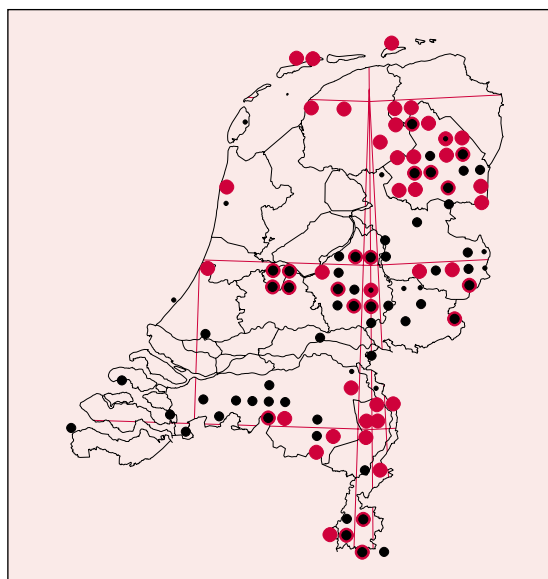

190 *Olisthopus rotundatus*

Biologie

Nachtactief? De voortplanting vindt plaats in het najaar. Mannetjes met uitgestoken genitaliën in de periode augustus-september, evenals vrouwtjes met rijpe eieren (PB). De larve overwintert, maar ook een klein deel van de oude adulten. Poppen werden gevonden in het voorjaar (BURMEISTER 1939). 'Verse' dieren in de zomer. De larve is opgenomen in de tabellen van Arndt (1991) en Luff (1993).

Dispersie: dimorf. In België werden maar 7 macroptere exemplaren gevonden tegen 136 brachyptere (= 4,9%, Desender 1986). In Denemarken, waar hij zich veel dichter bij zijn arealgrens bevindt, lag dit percentage veel hoger, namelijk ca. 40% (BANGSHOLT 1983). Er is een vrij duidelijke scheiding tussen lang- en kortvleugelige dieren, maar ook bij de macroptere vorm zijn de vleugels aanmerkelijk gereduceerd (DESENDER 1989A). Er werden bij het Belgische materiaal geen vliegspijeren vastgesteld. Er zijn ook geen vliegwaarnemingen bekend.

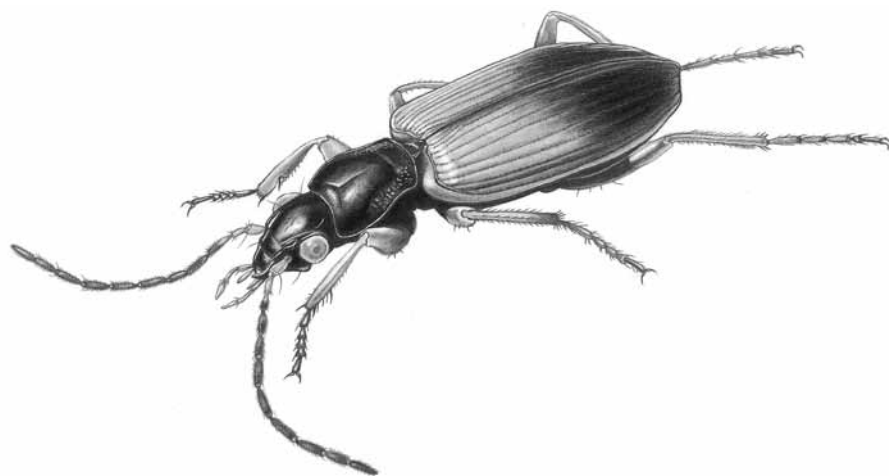

190 *Olisthopus rotundatus*

Bedreiging

Mogelijk bedreigd door het verdwijnen van schrale grasland- en heideterreinen en een goede indicator van dit

type terreinen. In (droge) heidegebieden dienen vergras-sing en houtopslag te worden tegengegaan, wil deze soort worden behouden (DESENDER ET AL. 1995).

Figuur 209

Anchomenus dorsalis.

GENUS ANCHOMENUS

soort 191

Middelgrote (7-10 mm), deels metaalkleurige soorten.

Areaal

De ca. 12 soorten komen in hoofdzaak voor in het Holarctische gebied, waarvan 8 Palearctische en 4 Nearctische soorten (LIEBHERR 1991, 1994). Zie ook fig. 210.

Oecologie

De soorten zijn veelal bewoners van rivieroeveren en vochtige ruderaal terreinen (LIEBHERR 1991). De ordinatie van deze soort is ondergebracht bij *Agonum* (fig. 212).

Biologie

Zie *Anchomenus dorsalis*.

Taxonomie

We volgen hier Schmidt (1998). Een zeer uitgebreide, het gehele genus omvattende revisie is gegeven door Liebherr (1991).

191 *Anchomenus dorsalis***Synoniem**

Agonum dorsale.

Areaal

Palearctische soort. In Europa noordelijk tot 60° noorderbreedte, naar het oosten tot West-Siberië en West-Azië. In het Mediterrane gebied inclusief de grote eilanden en Noordwest-Afrika. **Areaalkarakteristiek:** 9, Nederland: subcentraal.

Voorkomen

In Nederland overal, een van de meest algemene soorten. Op de Britse Eilanden verbreid, maar plaatselijk en ooste-

lijker in Noord-Schotland (LUFF 1998). In Denemarken eveneens verbreid, maar vooral uit West- en Noord-Jutland zijn de meeste waarnemingen van na 1950 (BANGSHOLT 1983). In Scandinavië alleen in Zuid-Zweden algemeen, snel zeldzamer wordend naar het noorden, niet in Noorwegen (LINDROTH 1945, 1986). In Duitsland algemeen in het gehele gebied (HORION 1941). In geheel Midden-Europa verbreid en algemeen, maar niet in de hogere delen van de Alpen (MARGGI 1992). In België overal algemeen en talrijk (DESENDER 1986).

Status: in Nederland en het omliggend gebied is het aantal vindplaatsen vooruitgegaan (DESENDER & TURIN 1986, 1989).

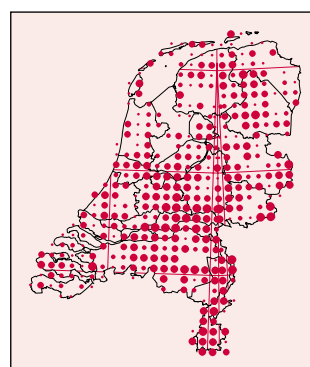
Oecologie

Eurytoop, gematigd xerofiel. Volgens experimenten warmtepreferent, maar zeer plastisch in deze voorkeur (THIELE 1977). Na gewinning aan vochtige omstandigheden, kiest hij in het vochtorgel relatief 'natter' dan voor zijn gewinning. Zijn voorkeur voor luchtvochtigheid ligt gemiddeld tussen de 58% en 66%, voor temperatuur tussen 16,6-24,6°C (alle zijn minimum- en maximumgemiddelden over zes jaar). Hij is minder hygrofiel dan de *Agonum*-soorten, voorkomend op grindachtige, kleiige of kalkhoudende bodem, met open gras- of kruidenvegetaties, vooral op cultuurland zoals graanakkers, parken, tuinen en graslanden (LINDROTH 1974, 1986, LUFF 1998). Vrij tolerant ten opzichte van zware bemesting (THIELE 1977). Vanaf het laagland tot in de bergen (bergdalen), maar zelden boven de 1000 m, maximaal tot 1400 m (BURMEISTER 1939, MARGGI 1992). In de bergen eveneens een eurytope veldsoort van vrij droge plaatsen met een open begroeiing, vooral aan heg- en bosranden. In Midden-Europa, maar ook in Zuid-Limburg op kalkbodem, waarvoor hij een voorkeur lijkt te hebben (LUFF 1998), veelal aangetroffen in gezelschap van *Brachinus crepitans* voor welke soort het voorkomen van *A. dorsalis* een voorwaarde lijkt te zijn (zie daar) (O.A. LINDROTH 1945, 1949, TURIN 1983A).

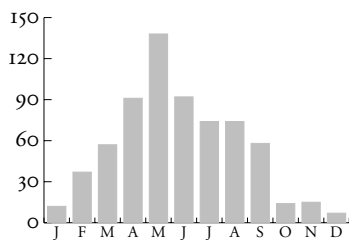
Vangpotten. Groep: EU(H) (311 series, 16.010 individuen). De vangsten komen vooral uit cultuurland [12-14], graslanden, ruderaal en jonge maagdelijke terreinen [24-26, 28-31]. Marginaal voorkomend in hoogvenen en heiden [1, 3-6], bossen en struwelen [18-23] en aan oevers [32-33]. Hij mijdt vooral de zeer open, stuivende duinen [7-9] en naaldbossen [15-17]. **Eurytopie:** 7 (PRES = 0,76 en SIM = 0,69). **Bodem** en **Vocht:** geen voorkeur. **Begeleider:** alleen wederzijds > 50% *Bembidion tetracolum* 55,6% (59,5%).

Biologie

Nachtactief, overdag geaggregeerd onder stenen of takken. Voortplanting in het voorjaar. De eieren worden in aantal aan de onderkant van bladeren gelegd, elk vastgemaakt met een dun laagje aarde (DICKER 1951). De larvale ontwikkeling vindt plaats in juli en augustus, soms in nesten, van o.a. mollen (BURMEISTER 1939). De poprust duurt ongeveer tien dagen. De 'verse' dieren verschijnen in augustus-september en migreren in het najaar van veld naar bos en omgekeerd in het voorjaar (FUCHS 1969, THIELE 1964B). De overwintering vindt

Figuur 210

Anchomenus, *Oxypselaphus*, *Paranichus*, *Limodromus* en *Platynus* (*Platynus* s.l.): aantal soorten per hok, 5 klassen (1-5 soorten).

191 *Anchomenus dorsalis*